

Győri László

Egy kis Baudelaire

Hogy nemrégiben kidöglött alólam a hivatali munka, hogy hetvenévesen úgynevezett nyugdíjassá váltottam, szembetaláltam magam az ürességgel, de hát mindenkivel ugyanez történik, aki sok-sok évtizeden át naponta dolgozik. És egy nap eszembe jutott régi szerelmem, a francia nyelv. Kis Cocteau-könyvem vettem elő, és egy teljes színművét kipreparáltam, sőt le is fordítottam az egészet: az *Írógép* című darabjáról van szó, amellyel addig senki sem foglalkozott, nem is csodálom, nem túl nagy mű. Az volt a kiindulópontom, hogy egy színdarab az élő nyelv fordulataival él, vagyis jóval könnyebb érteni, mint egy túlstilizált, finomra csiszolt verset. Ami igaz is volt. Cocteau-val végeztem, és ekkor egy régi, antikváriumban vásárolt Baudelaire ütötte meg a szemem, amely valószínűleg a múlt század elejéről való, Bécsben (Vienne-ben) jelentette meg egy Manz nevű kiadó, s természetesen maga a *Les fleurs du mal*, *A romlás virágai* Théophile Gautier híres előszavával. Elolvastam *Az albatroszt*. Egyszerű, világos, racionális szöveg, tökéletesen érthető, nem bonyolult, nem szövevényes, csak egy-két szokatlanabb szó rejtőzik benne, s ezzel el is dőlt, hogy a következő hónapokban Baudelaire-rel fogok együtt élni, és az eredeti szöveg felől élvezem Babits Mihály, Tóth Árpád és Szabó Lőrinc remekléseit.

Mielőtt ismét belemélyedtem volna Baudelaire-be, s többször is tanácskoztam volna egy-egy vers felől Suhai Pállal, nagyjából annyit tudtam, hogy Ady Endre az *Új versekbe* cím nélkül három Baudelaire-sonettet is beiktatott, a *Beszélgetést*, *A repedt harangot*, *A pusztulást*. Lassan kibontakozott: a Triáson kívül Kosztolányi Dezső fordított tőle a legtöbbet, amikor azonban a három költő összefogott, hogy elkészítse a teljes magyar Baudelaire-t, nem vették be maguk közé negyediknek, Kosztolányi magányosan folytatta a maga munkáját. Baudelaire-nek van néhány jelentéktelen, gyenge, igazságtalan, féktelenül belgaellenes verse; Kosztolányi például őket is bemutatta a magyar olvasóknak, mert vonzódott a különlegességekhez. Első magyar fordítója egyébként Reviczky Gyula volt, 1886-ban, tehát Baudelaire halála után tizenkilenc évvel hangsúlyos üteműre ültette át az *Éjjeli számvetést*, egy Szilágyi Géza nevű költő 1896-ban *A Kain és Ábellel* folytatta, *A Hét* 1903-ban prózaverseiből közölt, 1917-ben György Oszkár egy egész kis könyvet állított össze *A romlás virágaiból*, de még *A rossz virágai* címen. Legtöbben *Az albatrosznak* veselkedtek neki: Juhász Gyula (nagyon szép részletekkel), egy Zoltán Vilmos nevű ismeretlen *A Természet* (!) című folyóiratban 1925-ben, újabban pedig Bella István szólaltatta meg magyarul. Egyébként Juhász Gyula még két verset fordított le tőle (*Moesta et errabunda*, *Az*

erkély – Tóth Árpádnál: *A balkon*). Legutóbb, 1991-ben Tornai József adta közre a maga teljes Baudelaire-ét, igen, a teljeset, amelyet később, 2007-ben, javításokkal ismét megjelentetett. Az első kiadáshoz egy igen hosszú Baudelaire szellemi képét fölrajzoló előszót is írt, amely majdnem olyan terjedelmes, mint Théophile Gautier hajdani kalauza.

De nem akarom Baudelaire egész magyar útját követni, kezdjük az elején, magával Baudelaire-rel. 1821-ben született Párizsban, egy polgári (burzsoá) családban, bár apai nagyapja még paraszt volt, ami neki azonban már semmit sem jelentett. Amint egyik versében írja, bölcsője fölött klasszikus írók könyvei sorakoztak a polcon, a szobákban antik szobrok gipszmásolatai: Vénusz, Apolló, Kleopátra, Hermafrodita, nyaralójuk kertjében (mert nyaralójuk is volt) egy Vénusz meg egy gipsz Pomona állt. Anyja művészlélek volt, rajzolt, innen származhatott Baudelaire képzőművészet iránti érdeklődése, meg az, hogy némi készséggel maga is próbálkozott a rajzzal, például megörökítette végzetes szerelmének, Jeanne Duvalnak a mellképét, amelyen magát a mellet is érzékien jeleníti meg, noha blúzféle alá bújtatva, s mi egyebet még, mint önarcképét. Apja klasszikus műveltségű, magas rangú tisztviselő volt, aki azonban korán meghalt, és Baudelaire új apát, új nevelőt kapott egy katonatiszt, Aupick személyében, aki szintén magas rangra vitte, a tábornokságig, volt isztambuli, madridi nagykövet; a család jómódban élt, Baudelaire jó sors elé nézett. Nagyapja paraszti világtól igen messzire esett, a világváros abszolút, túlon túl is urbánus polgára volt. Párizs írói-költői akkoriban egyre-másra azzal dicsekedtek, Párizs a világ közepe, ők szabják meg, mi az irodalom, tehát jó helyre, jó csillag alatt született. Húszévesen nagy tengeri, óceáni körutat tettek vele a szülei, a hajó megkerülte Afrikát, és az Indiai-óceánon, Mauritiuson kötött ki, ma is úgy hívják, egy kis, két szigetből összetevődő állam, a világ leghíresebb bélyege, a „Kék Mauritius”, amelyet 1847-ben bocsátottak ki, innen való. Baudelaire 1841-ben járt a szigeten, a „Kék Mauritius”-nak még híre-hamva sem volt. Ez az út, amely egyáltalán nem volt Baudelaire ínyére, mégis egész életében elkísérte, több versében is felbukkan, költészete bármennyire nem bővelkedik közvetlen önéletrajzi részletekkel. Mindjárt *Az albatrosz*. Murányi Győző 1957-es Baudelaire-monográfiájában írja: *„A matrózok durva szórakozásokat engedtek meg maguknak. A kapitány egyszer puska-lövéssel megsebesít egy albatroszt, és a nagy madár, amely csak a szárnyán sérült meg, néhány napon át ott él a fedélzeten... A tengerészek játszanak vele, kínozzák, nevetgélnek rajta.”* Úgy látszik, mély nyomot hagyott benne. A vers természetesen túllép a jelenségek világán. Ő pedig túllép szülei akaratán, idő előtt hazatér egy másik hajón. Párizsban ott a Sorbonne, de esze ágában sincs egyetemre járni, minél előbb költő akar lenni, egyedül költő, semmi más. Eléri nagykorúságának idejét, kikéri apai örökségét, és két év alatt elveri. Például az Hótel Pimodanban, ahol lakást bérel, mert az Hótel nem szálloda, nem ópiumbarlang, egy palota, amelynek lakásait a tulajdonos bérbe szokta adni. Ady Endre tévesen véli szállodának. Egy prostituálttól szifiliszot kap, ami állítólag a halálában is közrejátszott. Gyámság alá helyezik, de élete végéig rendszeres havi ellátmányt kap a családtól. Sosincs elég pénze, szűkölködik, nincs állandó otthona, családja, csak fojtogató szeretője, kedvese, élettársa, ahogy tetszik. Folyton menekül hitelezői elől, a szó

szoros értelmében, ami elég szomorú, de úgy tűnik, saját maga okozta nyomorát. Legenda, hogy ópiummámorban teltek volna a napjai, csak kipróbálta; azt írják róla, sohasem látták részegen, ebből a szempontból mérsékletesen, józanul élt, máshogy nem is tudta volna létrehozni tökéletesen racionális, hideg ésszel megírt, tökéletesre csiszolt verseit, műkritikáit. Külön bizonyíték, hogy másfél évtizedes szakadatlan munkával anyanyelvére ültette át Edgar Allan Poe teljes életművét.

Szülei egyetemre szánták, és egy egyetemre előkészítő intézetbe írárták, ahol írogató fiatalok közé került, akik a maguk kedvére megalapították a „normann iskolát”, ugyanis többen Normandiából származtak. Latinul is kellett verselniük, s közülük Baudelaire a legjobb. Ne csodálkozzunk, ha *A romlás virágaiban* több latin című, sőt latin nyelvű verse is van (*Franciscae meae laudes*). A „normann iskolát” persze hamarosan kinötte, de nagyon gyorsan elterjedt a híre mint tehetséges fiatal költőnek: „*Alig volt húszéves, már úgy beszéltek róla a fiatal írók és művészek világában, mint eredeti poétáról.*”

A romlás virágai egyetlen verseskönyve, amely hosszas előzmények után csak 1857 júniusának végén jelent meg, de „...nagy része már 1844-ben készen volt” – állítja jó barátja és halála utáni első életrajzírója, Charles Asselineau. Kétlik, hogy igaz. Már 1846-ban közli egy lapban, hogy verseskönyve fog megjelenni *Lezboszi nők* címmel, 1850-ben *A pokol tornáca* címmel hirdeti, 1851-ben megismétli, hogy *A pokol tornáca* a közeljövőben kifut a nyomdából. Az évtized közepén ismét nekirugaszkodik, a címet azonban meg kell változtatnia, mert időközben valaki már ezzel a címmel kiadott egy könyvet. Szerencsénkre. Állítólag a Café Lamblinben egy Hyppolite Babou nevű kritikus ajánlotta *A romlás virágai* címet. A könyvnek különös, szívszorító története van: egy alençoni nyomdásznak és egy helyi könyvkereskedőnek az a vágya támadt, hogy kiadja a legjobb költők, írók műveit, így kötött szerződést Baudelaire-rel is. Baudelaire késlekedett a kézirat leadásával: „*Vagy harminc ki nem elégitő verssel küszködöm, amelyek kellemetlenek, rosszak, rosszul rimelők.*” Poulet-Malassis sürgette, kívárta, s 1857. június végén 1000 példányban letette az irodalom asztalára. „...olyan könyvet írtam, amelyből a rossztól való félelem és borzadálya árad.” Poulet-Malassis-nak meg is lett érte a jutalma, nemsokára az adósok börtönébe került. Akkor még voltak áldozathozók.

Baudelaire életének nagy műve a teljes Poe volt, amely azonban bennünket, magyarokat nem érdekel. Azt írják róla, hogy remekmű, talán éppen olyan, mint nálunk mondjuk Arany János *Hamletje*. Megnéztem *A holló* fordítását: a formaművész Baudelaire prózában alakította ki, ami nekünk elég furcsának tűnik, hozzászórtunk a formát a formához való illesztéshez. A Tóth Árpád-i vissza-visszatérő sor: „*S szól a Holló: Soha már!*” Baudelaire-nél: „*Lö Korbó di: – Zsame plü!*” („*Le corbeau dit: Jamais plus!*”) Nekik az a szép, nekünk ez a szép. Művészeti írásai, az ópium gyönyöreiről írott *Mesterséges paradicsomok* című vallomása híres-neves, de mindjárt meg kell jegyeznünk róla, hogy a költőnek ez a műve játék, magakelletés, jobban hisszük, amit egy helyen így fogalmaz: „*Az orgia nem testvére az ihletnek. Az ihlet a mindennapi munka testvére.*” Nekünk *A romlás virágai* az, amely maga Baudelaire. Botrány kísérte, perbe fogták érte,

s egyik magyar monográfusa elég merészen azt jegyzi meg róla, hogyha nincs ilyen kihívó, provokáló, feltűnést keltő címe, „*talán ezt a könyvet is beszította volna a közöny és a feledés*”. Aligha. Amikor Baudelaire elküldte Victor Hugónak, így köszönte meg: „*Ön a Művészet egét nem tudom, milyen gyászos sugárral ajándékozza meg, Ön új borzongást teremt.*” Egy angol költő, Algernon Charles Swinburne, öt év múlva, ami azért nem olyan nagy idő, fölfedezi magának és magasztaló tanulmányt írt róla, négy esztendőre rá pedig *Ave atque vale* címmel verset is intéz hozzá. Charles-Augustin Saint-Beuve megjegyzése: „... *kiagyalt és összetett eredetiségű, berakásos munkával készült, romantikus Kamcsatka*”. Dicséret is, fanyalgás is. A fiatal Mallarmé el van tőle ragadtatva: „...*gyönyörrel mélyedek el A romlás virágai drága lapjaiba.*” Az úgynevezett Parnasszisták magukénak vallják. Amikor 1866-ban kiadják a *La Parnasse contemporain* első füzetét, Baudelaire néhány versét is közlik. Céljuk: a romantika ömlengései helyébe szigorú, tárgyias, hidegen tökéletes költészetet teremteni, és eszerint Baudelaire költészetét tárgyias, hideg poézisnek tekintették.

Ha nem is az, de túl van a romantikán, úgy, hogy fél lábbal még benne áll. A romantika nagy figurája a Sátán, és Baudelaire sokszor beleölti a verseibe a Sátánt, a Démont, a poklot, az alvilágot. Annyira eleven jelképek, hogy szinte már élnek. Amit mi egy idő után erőszakkal kicsikartnak, sőt – Saint-Beuvevel – kiagyaltnak érzünk. Ez a keresztény kultúra mély átélése, mert Baudelaire nemcsak jó polgár, illemtudó úr, minden látszat ellenére erkölcsös, jó keresztény is, egész élete sötét zúrzavarai ellenére az; a jóra törekszik, bűnei miatt folytonos bűnbánat gyötri, azért veszi észre a rosszat, a romlást, azért nyúl bele mélyen, mert az áhított fehér előtt jobban kirajzolódik a sötét. A középkori önostorozó keresztények találták ki a „memento mori”, az „emlékezz a halálra”, a „készülj a halálra” fenyegetését, és ez a gondolat mélyen megérintette, ez van benne legtisztábban az *Egy dög*ben, de számtalan helyet tudunk felmutatni, ahol a test felbomlását festi, mintegy első naturalistaként. A lelket is férgek, nyüvek lepik el, ha nem a lelkiismeret-furdalás, a lélek finomabb férgéi, a termékeny tevékenység ellenében az unalom, a spleen (Baudelaire képes az angol spleen uralma alá hajtani a fejét, amely ma már semmit sem jelent, korhoz kötött, elenyészett divat). Az Előhang felsorolja az ember összes bűnét, és amikor már nem tudjuk, mit tehet még hozzá, azt mondja, van még egy: az Unalom! Már tizennyolc éves korában azt írta anyjának: „...*olyan mélyen vagyok, amennyire csak lehet... semmi sem maradt, csak közöny, rosszkedv és unalom.*” Számtalan versében emlegeti, mai szóval talán depresszióknak hívnánk.

Ha ma olvassuk *A romlás virágait*, mi az, ami megkap, elragad, annak ellenére, hogy egy idő után ugyan unalmas lesz az unalom, a Sátán, Belzebub, a démonok, a férgek, a nyüvek, a kígyók emlegetése, hogy az *Egy dög* után már kevésbé kap meg a fej nélküli női hulla lefestése, hogy egyetértőleg bólintunk Sartre-ral: „*Baudelaire a gögjén ütött sebeket gyakran kenegeti a halála után osztályrészéül jutó hírnév gyógyításával*”, amelyben nem a szó szerinti értelem a lényeges, hanem az, hogy Sartre nem esik hasra Baudelaire előtt, az sosem tesz jót egy nagy költőnek; hogy Pilinszkyról azt olvassuk: a háború után halványul benne a Baudelaire iránt való tisztelet, meglátja benne a művésziest, élete végén kiejti legkedvesebb költői

közül. Végül Babitscsal értünk egyet: „Szent pesszimizmusa, a világ közönségességének ez a fölényes megvetése s a magas kéj örök szomjúsága ... mindig megértőre talál, amíg az emberiség ér valamit.” És mindenem túl nem az a legszebb mondata? „Az én kezem eltörött, / mert én a felhőket öleltem.”

Ady Endre legutolsó megnyilatkozása 1918 végén: „Ha jól emlékszem, Byron, Baudelaire, Vajda János és Tolnai Lajos voltak nagy, mély szenzációim.” Elég jól emlékszik. Baudelaire ugyan nem volt szimbolista, de közel jutott hozzá. Szimbolikát, jelképet emlegetni, meg szimbolistának, a jelképet magáénak valóvá tenni, vele egyesülni, elfedni vele saját magam, az kettő. Baudelaire ugyanis nem volt szimbolista, mint Ady Endre, az allegória meg a szimbólum határvidékén járt. Az albatroszban írja: „A költő is ilyen...”; A rossz szerzetesben: „Sírcsarnok lelkem is...”; Az illatszerez üvegben: „Így én is...”; A repedt harangban: „Az én lelkem repedt harang”; a Tasso a börtönben: „Tasso ... a te jelképed, óh, lélek...” Ezt az eljárást már a régebbi francia költők is alkalmazták. Pierre de Ronsard *Amint az ág hegyén* című szonettjében az első terzina kezdete: „így”, Jean-Baptiste Chassignet *Lovakat cifra dísz* című szonettjében az első terzina kezdete: „így”. Mindkét versben a két quartina (a két négy soros) a hasonlítottat írja le, és erre üt rá a két terzina, a hasonló. Baudelaire ebben tehát igen régi hagyományt követ, belesimul a költészet finoman kidolgozott szövetébe.

Baudelaire örök vívódása, hogy ő meg a világ, a vaskos, a barbár, a polgári, egyszerű élet nem illik együvé, hogy Arany János szavával éljek, és ez az, ami örök pokolra, vagyis örök kételyre kárhoztatja. De nem hétköznapi szavakkal, hanem fenséges, a kultúrából kölcsönzöttel, az antik, a görög, a latin kultúrából vett fogalmakkal. És ez az, ami különbözik tőlünk. Baudelaire az antik, a latin irodalom örököse, nem csoda, hiszen tudvalevő, hogy a francia nyelv a latin utódja. Mi sohasem érthetjük meg, nem foghatjuk fel, hogy nekik milyen egyszerű a görögön át a latin mitológia helyeit, alakjait emlegetni. Versei tele vannak mitológiai jelképekkel, vonatkozásokkal, amelyeket úgy ítélünk meg, hogy ezzel óhajtja megemelni a versek értékét, mint égbolttal, csillaggal, Istennel egy mai magyar költő. De persze: hova emeli őket!

Amikor azt olvassuk, hogy Baudelaire 1821-ben született, óhatatlanul eszünkbe jut, hogy Petőfi Sándor vele szinte egy időben, 1823-ban született. Szinkronban vannak-e, ha csak halványan is; össze lehet-e kötni őket valamilyen módon? Nem erőszakosan, de hát mégiscsak egy korban éltek. Baudelaire, akárhogy nézzük, egy burzsoá társadalom burzsoá költője, „családkerülő, gyászos költő, ki romlás kegyence, sanyarú udvaronc, s pénztelen”, Petőfi Sándor viszont pénztelen, de nem sanyarú udvaronc. Baudelaire azt írja: „Bár lelném, kard ki kard, csatában a halálom!” (Szent Péter nemet mond.) Az eredetiben: „Bár tudnék fegyvert forgatni és elveszni fegyver által!” Kinek ne jutna eszébe Petőfi? „Ott essem el én, / A harc mezején...”? És kinek ne jutna eszébe, hogy Petőfi azt mondja: szabadság, szerelem, Baudelaire pedig: Művészet s Szerelem. Amin elmerenghetünk. Petőfi Felhők-ciklusának egyik versében azt olvashatjuk: „Szakadj meg, szívem! hagyj el, élet, / (...) hogy egykor ilyen megátkozott teremtmény létezett.” Az átkozott költő magyar változata. „Az én szívem egy földalatti lak, / Sötét, sötét! / a fény is csak azért pillant bele, / Hogy lássa a szörnyeket, mik ott tanyáznak, – / Mikkel televan, tele!” Baudelaire férgéi is megje-

lennek nála: „...halavány ajakad / más nem csókolja, csak a sár férgel...” S a szörnyű borzalom: „Óh, lány, szemed (...) úgy tündökölt, / Mint zordon éjben / Villám tüzeinél / A hóhérpallos!”

„Holnap indulok Pestre, s onnan a külföldre. Megnézem a tengert... Megnézem Shakespeare, Shelley és Byron hazáját, a sötét Angliát, s megnézem Béranger honát, a fényes Franciaországot és magát Béranger-t, a világ új megváltójának, a szabadságnak legnagyobb apostolát. (...) Ő a világ első költője!” – írja Endrődről 1847. május 26-án Kerényi Frigyeshez úti leveleiben. A külföldi útból bizony semmi sem lett. Baudelaire Béranger-t tudomásul vette, de a mi legnagyobb sajnálatunkra nem becsülte semmire, nemhogy a világ első költőjeként tisztelte volna, még francia költőnek sem tartotta sokra. Jókai Mór úgy emlékszik vissza fiatal éveire, hogy „Valamennyien franciák voltunk! Nem olvastunk mást, mint Lamartine-t, Michelet-t, Louis Blanc-t, Sue-t, Victor Hugot, Beranger-t”. Béranger-t! Kinek van igaza? Baudelaire-nek is igaza van, de Petőfinek is igaza van, az ő szempontja más, ő a szabadság költőjét nézi, aki nem az artisztikum, hanem a republika résztvevője. Baudelaire az 1848-as forradalom idején vörös nyakkendővel ágált, fegyverrel a kezben, oldalán vadonatúj történetgyűjtővel, és azt mondják, így kiáltott: – Akasszátok föl Aupick tábornokot! – Aupickot, nevelőapját, aki olyan gonosz, hogy nem hagyja elherdálni végső apai örökségét. – Akasszátok föl a királyokat! – írja Petőfi Sándor, ami azért valamivel több, még ha ez a vers nem is időtlen, örök emberi, lelki mélység hordozója.

„A költészet nem ismer egyéb célt önmagánál. Nem is lehet más célja, s egyetlen költemény sem lesz olyan nagyszerű, olyan nemes, olyan igazán méltó a költemény névre, mint az, amelyet csupán a versírás örömeért írtunk. Tárgya nem az igazság, hanem egyedül önmaga.” Azzal a föltétellel, hogy önmaga is hordoz valami tárgyat, hogy a versírás öröme is méltó magasztalást foglal el az ember életében. Ha a versírásnak van öröme, bizonyosan van üdv a fordításnak is, mint ahogy Baudelaire vélte, amikor franciába oltotta Poe életművét. A fordítás magunkévá tétel, győzelem, de mi az, ha egy csatanyerés után ismét új küzdelemre indulunk? Tűnődés a régieken és öröm.

Illyés Gyula szerint: „Egyszer már lefordított verset ismét lefordítani olyan erőpróba, mely ha nem indokolja magát, valamiféle enyhe orgazdaság gyanúját kelti.” Mindenesetre az itt következő három fordítás az én erőpróbám, az én ajánlatom.

A macska

Le chat
Dans ma cervelle se promène

I.

Úgy sétál, járkál a fejemben,
mintha otthona volna már,
egy szép macska, egy tiszta báj
miákol benne önfeledten.

*Tapintatos a hangja, mintha
nem is szólna, elcsöndesül,
gazdag mélységet hall a fül,
ez a varázsa, ez a titka.*

*Illó hangja az én homályos
mélyemből szökik fölfelé,
mely a férgeké, nyűveké,
s kéjjel itatva húz magához.*

*Elaltatja gyötrelmeim,
de megtartja az összes mámort,
nem beszél hosszan, alig pár szót,
és máris oldódik a kín.*

*Nincs olyan vonó rajta kívül,
ennél remekebb, művesebb,
amely úgy marná szívemet,
hogy minden húrja belezendül.*

*A hangod, földöntúli macska,
talányos macska, angyali,
egész valódból mennyei
összhangot áraszt a magasba.*

II.

*Selymes fehér meg barna szőre
balzsamot, édes enyhet ont,
cirógattam, hogy este volt,
és merő illat lettem tőle.*

*Ő a ház ura, lelke, minden
dologban ő dönt; ösztökél,
ő mondja meg, hogy mit tegyél –
talán jó tündér, talán isten.*

*Amikor a macskára nézek,
mágnesként vonzza a szemem,
de hát hiába szeretem,
magamra újra visszaréved.*

*Bámulva nézem, ég a tűztől
az a kökénykék szembogár;
mint vakító, élő opál,
mereven, megdermedve bűvöl.*

Intelem

L'avertisseur

*Ki emberhez méltóan él,
egy sárga kígyó ül meredten
szíve trónján, mely így beszél:
„– Akarj!” Mire ő így felel: „– Nem.”*

*Egy lányzatír, egy vízi tündér
szemében hogyha elmerülnél,
a Fog sziszeg: „– Ne csak henyélj!”*

*Utódot nemzz vagy nyírd a bokrot,
csiszolj verset vagy vésd a szobrot,
a Fog sziszeg: „– Magadnak élj!”*

*Úz, hajszol, erre-arra rángat,
gyötör kibírhatalanul;
minden percünkre új meg új
intelve sújt a viperának.*

A Szerelem és a Koponya Régi könyvdísz

L'amour et le crâne
Vieux cul-de-lampe

*Az Emberiség koponyáján
a Szerelem ül
trónolva, száját gúnyra rántván
szentségtelenül.*

*Buborékot fúj játszadozva,
hogy a szökevény
a két világot egybeoldja
az ég tetején.*

*A tündöklő gyöngy lankadatlan
ütemre suhan;
gyöngye kis lelke szertepattan,
álma odavan.*

*Minden buborék belsejében
nyög a koponya:
– Ez az abszurd játék miért nem
ér véget soha?*

*Az égben oszlatsz el, kegyetlen
ajkú megölöm:
ez az én vérem, ez a testem,
ez az én velőm.*